

KAROLINE GRAVES

Af J. S. Møller.

Ved Karoline Graves' Død den 16. April i Aar mistede vort Land en ejendommelig Personlighd og Vestsjælland sin trofaste, fortrinlige Skildrer af Egnens ældre Almuekultur. Hun fødtes d. 12. Juli 1858 i Hallebyore, ved Aamosens Engdrag, som den næst yngste af 8 Søsken. Hjemmet var et lille, lerklinet Fæstehus med 3 Tdr. Land Jord. Egnen er saare smuk og ejendommelig; omkring Engdraget fra Skarridsø til Tissø luner det høje Bakkeland og mod Nord en Krans af Skove; i Engene og Moserne giver Aaen, Tørvegravene og Madesø Afveksling. Her ligger endnu paa Grænselandet mellem Bakker og Enge en Række Smaahuse; hendes Barndomshjem er dog forlængst forsvundet. Faderen var Haandværker, selv fra et Haandværkerhjem, Moderen var Væverpige og vedblev efter Giftermaalet ogsaa at væve, begge meget flittige og hæderlige Folk, saa Karolines Barndom var lykkelig. Til sit 13. Aar gik hun i Almueskole, saa maatte hun ud at tjene; men Helbredet var ofte daarligt.

I 1884 blev hun gift med en Slægtning, Peter Graves, der var Træskomand, men ogsaa havde lært Møllerhaandværket. De fik et lille Hus med lidt Jord i Svebølle, og yderst fattigt var det for dem. Men de sled bravt, og efter 14 Aars Forløb fik de en Mølleforpagtning i Tjørnelunde, hvor alt gik skævt for dem, saa Kaarene var yderst knappe, og efter 7 Aars Forløb købte de en lille Ejendom paa Viskinge Mark med Husmølle og 5 Tdr. Land.

Allerede i Tjørnelunde Mølle var hun begyndt at skrive lidt til nogle Blade, men i Viskinge begyndte hun, foranlediget ved en Opfordring i Sorø Amtstidende af Forf. Thorkild Gravlund, at indsamle Folkeminder og sende dette ind til »Dansk Folkemindesamling«, hvis Forstander da var Prof., Dr. Axel Olrik. Dermed havde han fundet det, der siden da i særlig Grad skulde komme til at fylde hendes Sind og tage hendes Interesse fangen. Axel Olrik opmuntrede hende yderligere hertil og gav hende det metodiske Grundlag, hun burde anlægge, under et Besøg paa Folkemindesamlingen, og dette Besøg blev ikke det sidste. Senere begyndte hun paa min Opfordring at sende smaa Artikler om samme Emne til Kalundborgbladene, og de blev gennem Aarene til mange, ligesom de gav hende en lille Indtægt. Særlig i »Kalundborg Dagblad« findes mange. Disse Artikler var godt Læsestof, og de gik ofte over i andre Aviser i Landet.

Men i økonomisk Henseende gik det heller ikke her; da Ejendommen (i 1916) var solgt, var hele Formuen 400 Kr. Saa begyndte hendes Mand atter at lave Træsko, og selv gav hun sig til at sy for Folk. I 1917 flyttede de til Kalundborg efter min Opfordring, forat hun kunde blive Kustode ved Museet, »den mest belærende Tid, jeg har haft«, skriver hun. Men i 1923 trak Landet atter. Efter et kort Ophold i Kelleklinte i et lille Hus, de købte, maatte de i 1925 paa Grund af Mandens tiltagende Blindhed og hendes egen tiltagende Svagelighed søge Optagelse paa Alderdomshjemmet i Ubby, hvor hun nu er død efter en kortere Tids Fraværelse efter eget Ønske. Hendes Mand døde i 1926.

I 1912 skrev hun i »Fra Holbæk Amt« VI Bd. en Afhandling: »Almuesliv i Hoveriets Tid«; i 1919 fremkom sammesteds i Bd. XIII en ny Afhandling: »Om »Kongens Møller« og Omegn i gamle Dage«. I 1921 udkom »Ved Hallebyaa«, der udgaves af Foreningen »Danmarks Folke-minder« og Historisk Samfund for Holbæk Amt i Fælles-

skab; Bogens Stof var lagt til rette af Lektor, Dr. Ussing; det blev hendes største og i videnskabelig Henseende betydeligste Værk, i sin Art enestaaende i dansk Litteratur; aldrig før — eller siden— er en fattig Almues Kaar skild-

ret af en fattig Almueskvinde. Endelig udkom i 1927 »En Almuekvindes Liv«, udgivet af Direktør Arthur Fang, Roskilde, der har været hende en god og hjælpsom Ven, som hun lærte at kende paa Museet.

Den sidstnævnte Bog er hendes personligste Arbejde. »Almuekvinden«, er hende selv, hun vedkendte sig det gamle Hædersnavn. Men Bogen byder meget mere end Titlen lover: levende, ofte henrivende Skildringer af Mennesker og Menneskeskæbner og af Livet, som det levedes,

smaa, fine Naturiagttagelser, af Dyrenes og Planternes Liv. Og ind mellem Linierne er strøet smaa Bemærkninger som Udtryk for hendes enkle Livsfilosofi og hendes jevne religiøse Sind, Bemærkninger som mest prædiker Arbejdets Evangelium og udtrykker Glæden ved Nøjsomhed og ved Udbyttet af eget Arbejde. Bogen giver et helt Stykke Landhaandværker- og Husmandshistorie fra sidste Halvdel af forrige Aarh. Hun har set paa dette Liv i n d e f r a — ikke udefra eller ovenfra. Bogen vil en Gang blive regnet for klassisk i sin jevne Storhed, Sanddruhed og Inderlighed. Den er en Lovsang til Arbejdsomheden og, trods Livets Alvor og haarde Kaar, der præger Bogen paa hver Side, en Lovsang til Livet, en Tak for det Liv, der er givet os Mennesker.

*

Karoline Graves var i mange Henseender en mærkelig Kvinde. Der var dybt i hendes Sind noget uroligt, noget der drev hende til de stadige Forandringer, hvortil de ydre Forhold sikkert ikke alene har været eneste Aarsag. Det var Kunstnersindet i hende. Hun havde nemlig ikke blot en lille poetisk Aare, at skrive Vers faldt hende let, men, hvad mere er, hendes Sprog var trods hendes sikkert højst mangelfulde Skolegang fuldlødtigt, og hendes Naturbeskrivelser som hendes Menneskeskildringer var en sand Digter værdig.

En Episode i hendes Liv, af Betydning for hendes Udvikling, var, som nævnt, Kustodevirksomheden i 6 Aar ved Museet i Kalundborg. Dette Museum elskede hun; her, hvor utallige Ting mindede hende om tidligere Tider, om det Liv hun havde hørt om og kendt, følte hun sig ligesom hjemme, og de Besøgende nød godt af hendes udmærkede Forklaringer. Men tilsidst savnede hun alligevel en Have, en Græsplet, nogle Høns og de vide, stille Marker, hvor Lærkerne sang. Hun kunde tilsidst ikke holde Brostenene ud, hun maatte begynde et nyt Afsnit af sit Liv, skønt ogsaa hun nødigt tog Afsked.

Hun var en fortrinlig Fortæller med en vidunderlig Hukommelse og, hvad mere er, en sjælden sanddru Fortæller; hun forbandt den sande Videnskabsmands saglige Redelighed med Evnen til Indlevelse i, til Forstaaelse af andre **Mennesker** og andre Tider og i Forbindelse med hendes dybe **Medfølelse** med de fattige og fortrykte.

Hun havde et mærkeligt lyst Sind. Hvor ringe end de ydre Kaar formede sig for hende og hendes — 5 Børn voksede op —, saa vidste hun dog, at ovenover Skyerne er Himlen altid blaa, og hun hørte billedlig talt altid Lærkerne synge i Luften. Selv fortæller hun et Sted, at en Gang, da alt saa sort ud, hørte hun gennem Kjøkkendøren Lærken slaa sine Triller; »naar Fuglen, som slet ikke vidste, hvor den i Morgen skulde finde sin Føde, kunde synge saa jublende glad, havde jeg da Grund til Mismod?«

Det var ogsaa betegnende for hende, at da Forfatterunderstøttelsen paa Finansloven, som hun havde faaet — og intet har vist glædet hende mere —, blev forhøjet, vilde hun ikke længere optage en Plads paa Alderdomshjemmet i Ubby, hvor hun havde det udmærket, for en anden, der trængte haardere. Da Sygdommen i den sidste Tid tog til, modtoges hun der atter — og med Glæde.

De Monumenter, hun selv har sat sig i Litteraturen, vil altid bevare hendes Navn. Det smukkeste Minde har hun selv sat sig i »En Almuekvindes Liv«.
